

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

4 päivänä toukokuuta 2017*

Ennakkoratkaisupyyntö — SEUT 56 artikla — Palvelujen tarjoamisen vapaus — Suu- ja hammashoitosten tarjoaminen — Kansallinen lainsäädäntö, jossa kielletään ehdottomasti suu- ja hammashoitopalvelujen mainonta — Rajatylittävän tekijän olemassaolo — Kansanterveyden suojeleminen — Oikeasuhteisuus — Direktiivi 2000/31/EY — Tietoyhteiskunnan palvelu — Mainonta internetsivustolla — Säännellyn ammatin harjoittaja — Ammatilliset säännöt — Direktiivi 2005/29/EY — Sopimattomat kaupalliset menettelyt — Terveystta koskevat kansalliset säännökset — Kansalliset säännökset, joilla säännellään säänneltyjä ammatteja

Asiassa C-339/15,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg te Brussel, strafzaken (Brysselin hollanninkielinen alioikeus, rikosasioiden jaosto, Belgia) on esittänyt 18.6.2015 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 7.7.2015, saadakseen ennakkoratkaisun rikosasiassa, jossa vastaajana on

Luc Vanderborght,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja L. Bay Larsen (esittelevä tuomari) sekä tuomarit M. Vilaras, J. Malenovský, M. Safjan ja D. Šváby,

julkisasiamies: Y. Bot,

kirjaaja: hallintovirkamies V. Tourrès,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 7.7.2016 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Luc Vanderborght, edustajinaan S. Callens, M. Verhaege ja L. Boddez, advocaten,
- Verbond der Vlaamse Tandartsen VZW, edustajinaan N. Van Ranst ja V. Vanpeteghem, advocaten,
- Belgian hallitus, asiamiehinnään C. Pochet, J. Van Holm ja M. J.-C. Halleux, avustajinaan A. Fromont ja L. Van den Hole, advocaten,
- Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan W. Ferrante, avvocato dello Stato,
- Puolan hallitus, asiamiehenään B. Majczyna,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

— Euroopan komissio, asiamiehinään D. Roussanov ja F. Wilman,
kuultuaan julkisasiamiehen 8.9.2016 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee SEUT 49 ja SEUT 56 artiklan, sopimattomista elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisistä kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla ja neuvoston direktiivin 84/450/ETY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 97/7/EY, 98/27/EY ja 2002/65/EY sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2006/2004 muuttamisesta 11.5.2005 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/29/EY (sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskeva direktiivi) (EUVL 2005, L 149, s. 22) ja tietoyhteiskunnan palveluja, erityisesti sähköistä kaupankäyntiä, sisämarkkinoilla koskevista tietyistä oikeudellisista näkökohdista 8.6.2000 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/31/EY (direktiivi sähköisestä kaupankäynnistä) (EYVL 2000, L 178, s. 1) tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty rikosasiassa, jossa vastaajana on Luc Vanderborght, Belgiaan sijoittautunut hammaslääkäri, jota syytetään siitä, että hän on rikkonut kansallista säännöstöä, jolla kielletään suu- ja hammashoitopalveluja koskeva mainonta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Direktiivi 92/51/ETY

- 3 Direktiiviä 89/48/ETY täydentävästä ammatillisen koulutuksen tunnustamista koskevasta toisesta yleisestä järjestelmästä 18.6.1992 annetun neuvoston direktiivin 92/51/ETY (EYVL 1992, L 209, s. 25) 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

--

- f) ’säännellyllä ammattitoiminnalla’ ammattitoimintaa, johon ryhtymiseksi tai harjoittamiseksi tai jonka jotakin harjoittamisen muotoa varten jäsenvaltiossa edellytetään suoraan tai välillisesti lakien, asetusten tai hallinnollisten määräysten mukaisesti koulutuksesta annettua asiakirjaa tai pätevyystodistusta. --

--”

Direktiivi 98/34/EY

- 4 Teknisiä standardeja ja määräyksiä ja tietoyhteiskunnan palveluja koskevia määräyksiä koskevien tietojen toimittamisessa noudatettavasta menettelystä 22.6.1998 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 98/34/EY (EYVL 1998, L 204, s. 37), sellaisena kuin se on muutettuna 20.7.1998 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 98/48/EY (EYVL 1998, L 217, s. 18), 1 artiklan 2 kohdassa määritellään palvelun käsite seuraavasti:

”palvelulla’ [tarkoitetaan] kaikkia tietoyhteiskunnan palveluja, toisin sanoen kaikkia etäpalveluina sähköisessä muodossa palvelun vastaanottajan henkilökohtaisesta pyynnöstä toimitettavia palveluja, joista tavallisesti maksetaan korvaus.

Tässä määritelmässä tarkoitetaan:

- ’etäpalvelulla’ palvelua, joka toimitetaan siten, että osapuolet eivät ole samanaikaisesti läsnä;
- ilmaisulla ’sähköisessä muodossa’ palvelua, joka lähetetään lähetyspaikasta ja vastaanotetaan määränpäässä tietoja elektronisesti käsittelevien laitteiden (mukaan lukien digitaalinen pakkaaminen) tai tietojen säilytyksen avulla, ja joka lähetetään, siirretään ja vastaanotetaan kokonaan linjoja, radioyhteyttä, optisia tai muita elektromagneettisia välineitä käyttäen,
- ’palvelun vastaanottajan henkilökohtaisesta pyynnöstä toimitettavalla palvelulla’ palvelua, joka toimitetaan henkilökohtaisen pyynnön perusteella tapahtuvana tiedonsiirtona.

--

Direktiivi 2000/31

- 5 Direktiivin 2000/31 johdanto-osan 18 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Tietoyhteiskunnan palveluihin kuuluu suuri määrä verkossa toteutettavia taloudellisia toimia. -- Tietoyhteiskunnan palvelut eivät rajoitu pelkästään palveluihin, joihin liittyvät verkossa tehtävät sopimukset, vaan ne koskevat, siltä osin kuin niihin liittyy taloudellista toimintaa, myös palveluja, joista niiden vastaanottaja ei maksa korvausta, kuten verkossa olevien tietojen tai kaupallisen viestinnän tarjoamista --. Toimet, joita ei niiden luonteen vuoksi voi suorittaa etätyönä ja sähköisten välineiden avulla, esimerkiksi sääntömääräinen yrityksen tilien tarkastus tai potilaan fyysistä tarkastusta edellyttävät lääketieteelliset neuvot, eivät ole tietoyhteiskunnan palveluja.”

- 6 Kyseisen direktiivin 2 artiklassa, jonka otsikko on ”Määritelmät”, säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

- a) ’tietoyhteiskunnan palveluilla’ [direktiivin 98/34] 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja palveluja;

--

- f) ’kaupallisella viestinnällä’ kaikkia viestinnän muotoja, joiden tarkoituksena on kaupallista, teollista tai käsiteollista toimintaa tai säänneltyä ammattia harjoittavan yrityksen, organisaation tai henkilön tavaroiden, palvelujen tai imagon edistäminen välittömästi tai välillisesti. --

--

g) 'säännellyllä ammatilla' vähintään kolmivuotisesta ammatillisesta korkeammasta koulutuksesta annettujen tutkintotodistusten tunnustamista koskevasta yleisestä järjestelmästä 21 päivänä joulukuuta 1988 annetun neuvoston direktiivin 89/48/ETY 1 artiklan d [ala]kohdassa tai – – direktiivin [92/51] 1 artiklan f [ala]kohdassa tarkoitettua ammattia;

– –”

7 Mainitun direktiivin 8 artiklan, jonka otsikko on ”Säännellyt ammatit”, 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että sellaisen kaupallisen viestinnän käyttö, joka osittain tai kokonaan muodostaa säännellyn ammatin harjoittajan tarjoaman tietoyhteiskunnan palvelun, sallitaan sillä edellytyksellä, että noudatetaan ammatillisia normeja, jotka koskevat erityisesti ammatin riippumattomuutta ja arvokkuutta, ammattikunnon, ammattisalaisuutta sekä vilpittömyyttä asiakkaita ja muita samaa ammattia harjoittavia kohtaan.

2. Jäsenvaltiot ja komissio kannustavat ammattialayhdistyksiä ja järjestöjä laatimaan yhteisön tason käytäntösääntöjä, joilla tarkennetaan, minkä tyyppisiä tietoja voidaan 1 kohdassa tarkoitettujen normien mukaisesti antaa kaupallista viestintää varten, tämän kuitenkaan rajoittamatta ammatillisten yhdistysten ja järjestöjen itsenäisyyttä.”

Direktiivi 2005/29

8 Direktiivin 2005/29 johdanto-osan yhdeksännessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Tällä direktiivillä ei rajoiteta sopimattoman kaupallisen menettelyn vuoksi vahinkoa kärsineiden yksittäisiä toimia. Sillä ei myöskään rajoiteta yhteisön eikä jäsenvaltioiden sääntöjä, jotka koskevat – – tuotteiden terveys- ja turvallisuusnäkökohtia – –. Jäsenvaltiot voivat siten pitää voimassa tai ottaa käyttöön kaupallisia käytäntöjä koskevia, esimerkiksi alkoholiin, tupakkaan tai lääkkeisiin liittyviä rajoituksia tai kieltoja kuluttajien terveyden ja turvallisuuden suojelemiseksi alueellaan elinkeinonharjoittajan sijoittautumispaikasta riippumatta. – –”

9 Kyseisen direktiivin 2 artiklassa, jonka otsikko on ”Määritelmät”, säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

– –

c) 'tuotteella' tavaraa tai palvelua, kiinteä omaisuus, oikeudet ja velvoitteet mukaan luettuina;

d) 'elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisillä kaupallisilla menettelyillä' (jäljempänä myös 'kaupallisilla menettelyillä') elinkeinonharjoittajan tointa, mainitsematta jättämistä, käyttäytymistä tai edustamista, kaupallista viestintää, mukaan lukien mainontaa ja markkinointia, joka liittyy välittömästi tuotteen myynnin edistämiseen, myymiseen tai toimittamiseen kuluttajille;

– –”

10 Kyseisen direktiivin 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Tätä direktiiviä sovelletaan 5 artiklassa tarkoitettuihin elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisiin sopimattomiin kaupallisiin menettelyihin ennen jotakin tuotetta koskevaa liiketoimintaa ja sen jälkeen.

– –

3. Tällä direktiivillä ei rajoiteta yhteisön tai jäsenvaltioiden sääntöjä, jotka liittyvät tuotteiden terveys- ja turvallisuusnäkökohtiin.

--

8. Tällä direktiivillä ei rajoiteta mahdollisia sijoittautumista tai toimilupajärjestelmiä koskevia edellytyksiä eikä hyvää ammattitapaa koskevia sääntöjä tai muita säänneltyjä ammatteja sääteleviä erityissääntöjä, joiden tarkoituksena on korkeiden rehellisyyttä koskevien vaatimusten ylläpitäminen ammattikunnan puolesta ja joita jäsenvaltiot voivat yhteisön lainsäädännön mukaisesti asettaa ammattikunnalle.

--”

Belgian oikeus

- 11 Hammaslääketieteen harjoittamista koskevista säännöistä 1.6.1934 annetun kuninkaan päätöksen (Koninklijk Besluit houdende reglement op de beoefening der tandheelkunde; Belgisch Staatsblad, 7.6.1934, s. 3220) 8 quinquies §:ssä säädetään seuraavaa:

”Yleisölle tiedottamista varten saa rakennukseen, jossa -- ammattipätevyys saanut henkilö harjoittaa hammaslääkärintointa, kiinnittää ainoastaan kooltaan ja ulkoasultaan vaatimattoman merkinnän tai kyltin, jossa ilmoitetaan kyseisen henkilön nimi ja mahdollisesti hänen lainmukainen pätevyytensä, vastaanottopäivät ja -ajat, sen yrityksen tai hoitolaitoksen nimi, jonka lukuun hän harjoittaa ammattiaan; samoin voidaan ilmoittaa se hammaslääketieteen osa-alue, jota kyseinen henkilö harjoittaa: operatiivinen hammaslääketiede, hammasproteesit, oikomishoidot, hammaskirurgia.

--

- 12 Hammashoidon mainonnasta 15.4.1958 annetun lain (Wet betreffende de publiciteit inzake tandverzorging; Belgisch Staatsblad, 5.5.1958, s. 3542) 1 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Kukaan ei saa suoraan tai välillisesti harjoittaa minkäänlaista ammattipätevyys saaneen tai sitä vailla olevan henkilön Belgiassa tai ulkomailla antamaa suun ja hampaiden sairauksien, vammojen tai poikkeamien hoitoa koskevaa mainontaa esimerkiksi näytteillepanoin tai liikekilvin taikka merkinnöin tai kyltein, jotka voivat antaa harhaanjohtavan kuvan ilmoitetun toiminnan laillisuudesta, esittein, kiertokirjein, tiedottein tai lehtisin taikka lehdistössä, radiossa, televisiossa ja elokuvateattereissa --.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 13 Vanderborght harjoitti niiden tosiseikkojen tapahtuma-aikaan, jotka ovat johtaneet häntä vastaan nostettuihin syytteisiin, hammaslääkärin ammattia Opwijkissa (Belgia). Nämä syytteet on nostettu häntä vastaan siitä syystä, että ainakin vuoden 2003 maaliskuusta vuoden 2014 tammikuuhun hän oli mainostanut hammashoitopalveluja Belgian lain vastaisesti.
- 14 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että Vanderborght oli asentanut mainostaulun, joka sisälsi kolme osaa, joissa mainittiin hänen nimensä, hänen hammaslääkärin pätevyytensä, hänen internetsivustonsa osoite sekä hänen vastaanottonsa puhelinnumero.
- 15 Lisäksi Vanderborght oli perustanut internetsivuston, jolla oli tarkoitus antaa asiakkaille tietoja niistä eri hoitomuodoista, joita annettiin hänen vastaanotollaan. Hän oli julkaissut lisäksi joitakin mainoksia paikallisissa sanomalehdissä.

- 16 Syytteet ovat seurausta kantelusta, jonka oli tehnyt ammatillinen järjestö Verbond der Vlaamse Tandartsen VZW.
- 17 Yleinen syyttäjä vaati 6.2.2014 rikosmenettelyn aloittamista Vanderborghtia vastaan. Asiaa käsitellyt jaosto siirsi 25.3.2014 antamallaan määräyksellä asian Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg te Brussel, strafzakeniin (Brysselin hollanninkielinen alioikeus, rikosasioiden jaosto, Belgia).
- 18 Vanderborght väittää ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa, että hammashoidon mainonnasta 15.4.1958 annetun lain 1 §, jossa kielletään ehdottomasti kaikki suu- ja hammashoitoja koskeva mainonta, sekä hammaslääketieteen harjoittamista koskevista säännöistä 1.6.1934 annetun kuninkaan päätöksen 8 quinquies §, jossa vahvistetaan hammaslääkäreiden vastaanottojen liikekilpiä koskevat tietyt pidättyvyysvaatimukset, ovat ristiriidassa unionin oikeuden kanssa, erityisesti direktiivien 2005/29 ja 2000/31 sekä SEUT 49 ja SEUT 56 artiklan kanssa.
- 19 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että pääasian oikeusriidalla on rajatylittävä ulottuvuus, erityisesti niiden tietojen mukaan, joiden mukaan Vanderborght levittää internetissä mainoksia, jotka voivat saavuttaa potilaat muissa jäsenvaltioissa, ja hoitaa asiakaskuntaa, joka tulee osittain muista jäsenvaltioista.
- 20 Tämän perusteella Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg te Brussel, strafzaken, on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Onko direktiiviä 2005/29 tulkittava siten, että se on esteenä hammashoidon mainonnasta 15.4.1958 annetun lain 1 §:n kaltaisille kansallisille säännöksille, joissa kielletään ehdottomasti kaikki, kenen tahansa harjoittama suu- tai hammashoitoa koskeva mainonta?
- 2) Onko suu- ja hammashoitoa koskevaa mainontakieltoa pidettävä direktiivin 2005/29 3 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuna sääntönä, joka liittyy tuotteiden terveys- ja turvallisuusnäkökohtiin?
- 3) Onko direktiiviä 2005/29 tulkittava siten, että se on esteenä hammaslääketieteen harjoittamista koskevista säännöistä 1.6.1934 annetun kuninkaan päätöksen 8 quinquies §:n kaltaiselle kansalliselle säännökselle, jossa asetetaan yleisölle tarkoitettulle hammaslääkäripraktiikan liikekilvälle yksityiskohtaisia pidättyvyysvaatimuksia?
- 4) Onko direktiiviä 2000/31 tulkittava siten, että se on esteenä hammashoidon mainonnasta 15.4.1958 annetun lain 1 §:n kaltaisille kansallisille säännöksille, joissa kielletään ehdottomasti kaikki suu- tai hammashoitoa koskeva mainonta, mukaan lukien sähköisesti (verkkosivuston välityksellä) harjoitettava kaupallinen mainonta?
- 5) Miten on tulkittava ilmaisua ’tietoyhteiskunnan palvelut’, sellaisena kuin se määritellään direktiivin 2000/31 2 artiklan a alakohdassa, jossa viitataan direktiivin 98/34 1 artiklan 2 kohtaan?
- 6) Onko SEUT 49 ja SEUT 56 artiklaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä pääasiassa kyseessä olevien kaltaisille kansallisille säännöksille, joissa kansanterveyden suojaamiseksi asetetaan hammaslääketieteelliselle hoidolle täydellinen mainontakielto?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen, toinen ja kolmas kysymys

- 21 Ensimmäisellä, toisella ja kolmannella kysymyksellään, joita on tutkittava yhdessä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko direktiiviä 2005/29 tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jossa yhtäältä suojellaan kansanterveyttä ja hammaslääkärin ammatin arvokkuutta kieltämällä yleisesti ja ehdottomasti kaikki suu- ja hammashoitoja koskeva mainonta, ja toisaalta vahvistetaan tietyt pidättyvyysvaatimukset hammaslääkärin vastaanottojen liikekilville.
- 22 Näihin kysymyksiin vastaamiseksi on aluksi selvitettävä, onko pääasiassa kyseessä olevan kiellon kohteena oleva mainonta direktiivin 2 artiklan d alakohdassa tarkoitettu kaupallinen menettely ja kuuluuko se siis kyseisellä direktiivillä annettujen säännösten soveltamisalaan (ks. analogisesti tuomio 9.11.2010, Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag, C-540/08, EU:C:2010:660, 16 kohta).
- 23 Tältä osin on huomautettava, että direktiivin 2 artiklan d alakohdassa määritellään erityisen laajaa sanamuotoa käyttäen, että kaupallisen menettelyn käsitteellä tarkoitetaan ”elinkeinonharjoittajan tointa, mainitsematta jättämistä, käyttäytymistä tai edustamista, kaupallista viestintää, mukaan lukien mainontaa ja markkinointia, joka liittyy välittömästi tuotteen myynnin edistämiseen, myymiseen tai toimittamiseen kuluttajille” (tuomio 9.11.2010, Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag, C-540/08, EU:C:2010:660, 17 kohta).
- 24 Lisäksi mainitun direktiivin 2 artiklan c alakohdan mukaan käsitteellä ”tuote” puolestaan tarkoitetaan kaikkia tavaroita tai palveluja.
- 25 Tästä johtuu, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen suu- ja hammashoitopalvelujen mainonta, tapahtuupa se julkaisemalla mainoksia aikakauslehdissä, internetissä taikka liikekilvissä, on direktiivissä 2005/29 tarkoitettua kaupallista menettelyä.
- 26 Direktiivillä ei sen 3 artiklan 3 kohdan mukaan rajoiteta unionin tai jäsenvaltioiden sääntöjä, jotka liittyvät tuotteiden terveys- ja turvallisuuskäsitteisiin.
- 27 On todettava, että mainitun direktiivin 3 artiklan 8 kohdan mukaan sillä ei rajoiteta mahdollisia sijoittautumista tai toimilupajärjestelmiä koskevia edellytyksiä eikä hyvää ammattitapaa koskevia sääntöjä tai muita säänneltyjä ammatteja säänteleviä erityissääntöjä, joiden tarkoituksena on korkeiden rehellisyyttä koskevien vaatimusten ylläpitäminen ammattikunnan puolesta ja joita jäsenvaltiot voivat unionin lainsäädännön mukaisesti asettaa ammattikunnalle.
- 28 Tästä säännöksestä johtuu siten, ettei direktiivin 2005/29 vaikutuksena ole terveyttä tai tuotteiden turvallisuutta koskevien kansallisten sääntöjen taikka säänneltyjä ammatteja sääntelevien erityissäännösten kyseenalaistaminen.
- 29 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että pääasiassa kyseessä oleva kansallinen lainsäädäntö eli hammashoidon mainonnasta 15.4.1958 annetun lain 1 § ja hammaslääketieteen harjoittamista koskevista säännöistä 1.6.1934 annetun kuninkaan päätöksen 8 quinquies § suojelevat kansanterveyttä ja hammaslääkärin ammatin arvokkuutta, joten siihen sovelletaan direktiivin 2005/29 3 artiklan 3 ja 8 kohtaa.
- 30 Kaikkien edellä esitettyjen näkemysten perusteella ensimmäiseen, toiseen ja kolmanteen kysymykseen on vastattava, että direktiiviä 2005/29 on tulkittava siten, ettei se ole esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jolla suojellaan kansanterveyttä ja hammaslääkärin

ammatin arvokkuutta yhtäältä kieltämällä yleisesti ja ehdottomasti suu- ja hammashoitopalvelujen kaikenlainen mainonta ja toisaalta vahvistamalla tietyt pidättyvyysvaatimukset hammaslääkärin vastaanottojen liikekilville.

Neljäs ja viides ennakkoratkaisukysymys

- 31 Neljännellä ja viidennellä kysymyksellään, joita on tutkittava yhdessä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko direktiiviä 2000/31 tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jossa kielletään yleisesti ja ehdottomasti kaikki suu- ja hammashoitopalveluja koskeva mainonta siltä osin kuin siinä kielletään kaikki sähköisen kaupallisen viestinnän muodot, mukaan lukien tällainen viestintä hammaslääkärin perustaman internetsivuston kautta.
- 32 Tästä on todettava, että tämän direktiivin 8 artiklan 1 kohdassa vahvistetaan periaate, jonka mukaan jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että sellaisen kaupallisen viestinnän käyttö, joka osittain tai kokonaan muodostaa säännellyn ammatin harjoittajan tarjoaman tietoyhteiskunnan palvelun, sallitaan.
- 33 Direktiivin 2000/31 2 artiklan g alakohdasta, luettuna yhdessä direktiivin 92/51 1 artiklan f alakohdan kanssa, johon ensin mainitussa säännöksessä viitataan, ilmenee, että ”säännellyllä ammatilla” tarkoitetaan ammattitoimintaa, johon ryhtymiseksi tai jonka harjoittamiseksi edellytetään lakien, asetusten tai hallinnollisten määräysten mukaisesti koulutuksesta annettua asiakirjaa tai pätevyystodistusta.
- 34 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että hammaslääkärin ammatti on Belgiassa direktiivin 2000/31 2 artiklan g alakohdassa tarkoitettu säännelty ammatti.
- 35 Lisäksi direktiivin 2000/31 2 artiklan a alakohdan mukaan, luettuna yhdessä direktiivin 98/34 1 artiklan 2 alakohdan kanssa, käsitteellä ”tietoyhteiskunnan palvelut” tarkoitetaan ”kaikkia tietoyhteiskunnan palveluja, toisin sanoen kaikkia etäpalveluina sähköisessä muodossa palvelun vastaanottajan henkilökohtaisesta pyynnöstä toimitettavia palveluja, joista tavallisesti maksetaan korvaus”.
- 36 Direktiivin 2000/31 18 perustelukappaleessa täsmennetään, että käsitteeseen ”tietoyhteiskunnan palvelut” kuuluu suuri määrä verkossa toteutettavia taloudellisia toimia ja että ne eivät rajoitu pelkästään palveluihin, joihin liittyvät verkossa tehtävät sopimukset, vaan ne koskevat, siltä osin kuin niihin liittyy taloudellista toimintaa, myös palveluja, joista niiden vastaanottaja ei maksa korvausta, kuten verkossa olevien tietojen tai kaupallisen viestinnän tarjoamista.
- 37 Näin ollen on todettava, että verkossa toteutettava mainonta voi olla direktiivissä 2000/31 tarkoitettu tietoyhteiskunnan palvelu (ks. vastaavasti tuomio 15.9.2016, *Mc Fadden*, C-484/14, EU:C:2016:689, 41 ja 42 kohta).
- 38 Lisäksi tämän direktiivin 2 artiklan f alakohdassa täsmennetään, että kaupallisen viestinnän käsite kattaa muun muassa kaikki viestinnän muodot, joiden tarkoituksena on säänneltyä ammattia harjoittavan henkilön palvelujen edistäminen välittömästi tai välillisesti.
- 39 Tästä seuraa, että säännellyn ammatin harjoittajan luomalla internetsivustolla suoritettu suu- ja hammashoitopalveluja koskeva mainonta on kaupallista viestintää, joka kuuluu tietoyhteiskunnan palveluihin tai muodostaa tällaisen palvelun direktiivin 2000/31 8 artiklassa tarkoitettulla tavalla.
- 40 Näin ollen on todettava, että kyseinen säännös merkitsee, kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 50 kohdassa, että jäsenvaltioiden on varmistettava, että tällainen kaupallinen viestintä periaatteessa sallitaan.

- 41 Tältä osin todettava, että Euroopan komission ehdottamaa päinvastaista tulkintaa, jonka mukaan mainittu säännös kattaa yksinomaan säännellyn ammatin harjoittajan suorittaman mainonnan, kun tämä toimii verkkomainosten toimittajana, ei voida hyväksyä, koska tämän tulkinnan tuloksena mainitun säännöksen ulottuvuutta rajoitettaisiin liiallisesti.
- 42 On muistutettava, että direktiivin 2000/31 8 artiklan 1 kohdan tarkoituksena on mahdollistaa se, että säännellyn ammatin harjoittajat voivat käyttää tietoyhteiskunnan palveluja toimintansa edistämiseksi.
- 43 Tästä huolimatta on niin, että tästä säännöksestä ilmenee, että tämän tuomion 39 kohdassa mainitun kaltainen kaupallinen viestintä saadaan sallia vain sillä edellytyksellä, että noudatetaan ammatillisia normeja, jotka koskevat erityisesti kyseessä olevan säännellyn ammatin riippumattomuutta ja arvokkuutta, ammattikunniata, ammattisalaisuutta sekä vilpittömyyttä asiakkaita ja muita samaa ammattia harjoittavia kohtaan.
- 44 Näin ollen mainitussa säännöksessä mainituilla ammatillisilla säännöillä ei kyseisen säännöksen tehokasta vaikutusta poistamatta ja unionin lainsäätäjän tavoitteleman päämäärän saavuttamista estämättä voida kieltää yleisesti ja ehdottomasti kaikkia verkossa tapahtuvia mainonnan muotoja, jotka on tarkoitettu edistämään säännellyn ammatin harjoittajan toimintaa.
- 45 Tätä tulkintaa tukee se, että direktiivin 2000/31 8 artiklan 2 kohdassa säädetään, että jäsenvaltiot ja komissio kannustavat sellaisten käytännesääntöjen laatimista, joilla ei kielletä tämänlaista mainontaa, vaan ennemminkin tarkennetaan, minkä tyyppisiä tietoja voidaan näitä ammatillisia sääntöjä noudattaen antaa kaupallista viestintää varten.
- 46 Tästä seuraa, että vaikka direktiivin 2000/31 8 artiklan 1 kohdassa tarkoitettun kaupallisen viestinnän sisältö ja muoto voidaan pätevästi kattaa ammatillisilla säännöillä, tällaisilla säännöillä ei saada yleisesti ja ehdottomasti kieltää tämäntyyppistä viestintää.
- 47 Tämä päätelmä on pätevä myös pääasiassa kyseessä olevan, vain hammaslääkäreihin sovellettavan kansallisen lainsäädännön osalta.
- 48 On todettava, että unionin lainsäätäjä ei ole sulkenut säänneltyjä ammatteja direktiivin 2000/31 8 artiklan 1 kohdassa säädetyn verkossa tapahtuvan kaupallisen viestinnän sallimisen periaatteen ulkopuolelle.
- 49 Vaikka siten tässä säännöksessä sallitaan se, että otetaan huomioon terveysalan ammattien erityispiirteet niihin liittyvien ammatillisten sääntöjen laatimisessa rajaamalla tarpeen vaatiessa tiukasti mainitussa säännöstössä mainitut kaupallisen viestinnän muodot ja tavat erityisesti sen takaamiseksi, ettei potilaiden luottamusta näihin ammatteihin horjuteta, näillä ammatillisilla säännöillä ei kuitenkaan voida pätevästi kieltää yleisesti ja ehdottomasti kaikenlaista verkossa tapahtuvaa mainontaa, jolla on tarkoitus edistää tällaista ammattia harjoittavan henkilön toimintaa.
- 50 Edellä esitetyn perusteella neljänteen ja viidenteen kysymykseen on vastattava, että direktiiviä 2000/31 on tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jolla kielletään yleisesti ja ehdottomasti kaikki suu- ja hammashoitopalveluihin liittyvä mainonta siltä osin kuin siinä kielletään kaikki verkossa tapahtuvan kaupallisen viestinnän muodot, mukaan lukien hammaslääkärin perustama internetsivusto.

Kuudes kysymys

- 51 Kuudennella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko SEUT 49 ja SEUT 56 artiklaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jolla kielletään yleisesti ja ehdottomasti kaikki suu- ja hammashoitopalveluihin liittyvä mainonta.
- 52 Aluksi on todettava, että neljänten ja viidenteen kysymykseen annetun vastauksen perusteella on katsottava, että kuudes kysymys koskee loppujen lopuksi tällaisen kansallisen lainsäädännön yhteensoveltuvuutta SEUT 49 ja SEUT 56 artiklan kanssa, kun siinä kielletään mainonta, jota ei ole toteutettu tietoyhteiskunnan palvelun yhteydessä.

Tutkittavaksi ottaminen

- 53 Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan vapaata liikkuvuutta koskevia perustamissopimuksen määräyksiä ei sovelleta tilanteeseen, joka tapahtuu kaikilta merkityksellisiltä osiltaan yhden jäsenvaltion sisällä (ks. vastaavasti tuomio 21.10.1999, Jägerskiöld, C-97/98, EU:C:1999:515, 42 kohta ja tuomio 11.7.2002, Carperter, C-60/00, EU:C:2002:434, 28 kohta).
- 54 Pääasia tosin koskee syytteitä, jotka on nostettu sellaista hammaslääkärinä vastaan, joka on Belgian kansalainen, sijoittautunut Belgiaan ja joka harjoittaa ammattiaan kyseisessä jäsenvaltiossa.
- 55 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee kuitenkin, että osa Vanderborghtin asiakaskunnasta tulee muista jäsenvaltioista.
- 56 Unionin tuomioistuin on jo todennut, että se, että osa asiakaskunnasta muodostuu muista jäsenvaltioista peräisin olevista unionin kansalaisista, voi muodostaa rajatylittävän tekijän, joka merkitsee vapaata liikkuvuutta koskevien perussopimuksen määräysten soveltamista (ks. vastaavasti tuomio 11.6.2015, Berlington Hungary ym., C-98/14, EU:C:2015:386, 25 ja 26 kohta).
- 57 Näin ollen kuudes kysymys on otettava tutkittavaksi.

Asiakysymys

- 58 On syytä muistuttaa, että kun kansallinen toimenpide liittyy samalla sekä sijoittautumisvapauteen että palvelujen tarjoamisen vapauteen, unionin tuomioistuin tutkii kyseessä olevaa toimenpidettä pääsääntöisesti vain suhteessa toiseen näistä vapauksista, jos niistä jompikumpi on pääasian olosuhteissa täysin toissijainen toiseen vapauteen nähden ja voidaan liittää siihen (tuomio 26.5.2016, NN (L) International, C-48/15, EU:C:2016:356, 39 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 59 Tilanne on tällainen nyt käsiteltävässä asiassa.
- 60 Siltä osin kuin rajatylittävä tekijä, jonka vuoksi vapaata liikkuvuutta koskevia perustamissopimuksen määräyksiä sovelletaan, muodostuu siitä, että palvelujen vastaanottajat ovat sijoittautuneet toiseen jäsenvaltioon (ks. vastaavasti tuomio 11.6.2015, Berlington Hungary ym., C-98/14, EU:C:2015:386, 26 kohta), kuudenteen kysymykseen on vastattava SEUT 56 artikla huomioon ottaen.
- 61 Unionin tuomioistuimen vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, että palvelujen tarjoamisen vapauteen kohdistuvina rajoituksina on pidettävä kaikkia toimenpiteitä, joilla kielletään tämän vapauden käyttäminen, haitataan sitä tai tehdään siitä vähemmän houkuttelevaa (ks. vastaavasti tuomio 17.7.2008, Corporación Dermoesztética, C-500/06, EU:C:2008:421, 32 kohta; tuomio 22.1.2015, Stanley International Betting ja Stanleybet Malta, C-463/13, EU:C:2015:25, 45 kohta ja tuomio 28.1.2016, Laezza, C-375/14, EU:C:2016:60, 21 kohta).

- 62 On myös todettava, että rajoituksen käsitteen piiriin sisältyvät erityisesti sellaiset jäsenvaltion toteuttamat toimenpiteet, jotka vaikuttavat epäedullisesti palvelujen tarjoamiseen muissa jäsenvaltioissa, vaikka kyseisiä toimenpiteitä sovellettaisiin erotuksetta (tuomio 12.9.2013, Konstantinides, C-475/11, EU:C:2013:542, 45 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 63 Kansallinen lainsäädäntö, jossa kielletään yleisesti ja ehdottomasti kaikki tiettyä toimintaa koskeva mainonta, on omiaan rajoittamaan tätä toimintaa harjoittavien henkilöiden mahdollisuutta tehdä itsensä tunnetuksi potentiaaliselle asiakaskunnalleen ja edistää niitä palveluja, joita he tarjoavat viimeksi mainitulle.
- 64 Näin ollen tällaisen kansallisen lainsäädännön on katsottava aiheuttavan palvelujen tarjoamisen vapauden rajoituksen.
- 65 Siltä osin kuin kyse on tällaisen rajoituksen perusteltavuudesta, kansalliset toimenpiteet, jotka voivat rajoittaa perussopimuksessa taattujen perusvapauksien käyttämistä, voidaan hyväksyä vain edellyttäen, että niillä on yleisen edun mukainen tavoite, että niillä voidaan taata tämän tavoitteen saavuttaminen ja että niillä ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen niillä tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi (tuomio 12.9.2013, Konstantinides, C-475/11, EU:C:2013:542, 50 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 66 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on ilmoittanut, että pääasiassa kyseessä olevalla kansallisella lainsäädännöllä on tarkoitus suojella kansanterveyttä ja hammaslääkärin ammatin arvokkuutta.
- 67 On huomattava, että ihmisten terveyden suojeleminen on yksi niistä päämääristä, joita voidaan pitää yleiseen etuun liittyvinä pakottavina syinä, joilla voidaan perustella palvelujen tarjoamisen vapauden rajoittaminen (ks. vastaavasti tuomio 10.3.2009, Hartlauer, C-169/07, EU:C:2009:141, 46 kohta ja tuomio 12.9.2013, Konstantinides, C-475/11, EU:C:2013:542, 51 kohta).
- 68 Kun lisäksi otetaan huomioon se luottamuksellinen suhde, jonka pitäisi vallita hammaslääkärin ja hänen potilaansa välillä, on katsottava, että hammaslääkärin ammatin arvokkuuden suojeleminen on myös omiaan muodostamaan tällaisen yleisen edun mukaisen pakottavan syyn.
- 69 Mainosten intensiivinen käyttö tai sellaisten hyökkävien myynninedistämisviestien valinta, jotka voivat johdattaa potilaita harhaan ehdotetun hoidon suhteen, on hammaslääkärin ammatin kuvaa huonontamalla, hammaslääkärin ja heidän potilaidensa välistä suhdetta muuttamalla sekä epäasianmukaisten tai tarpeettomien hoitojen suorittamista edistämällä omiaan vahingoittamaan terveyden suojeleminen ja loukkaamaan hammaslääkärin ammatin arvokkuutta.
- 70 Tässä asiayhteydessä yleinen ja ehdoton mainontakielto soveltuu takamaan tavoiteltujen päämäärien saavuttamisen estämällä hammaslääkäreitä käyttämästä mainoksia ja myynninedistämisviestejä.
- 71 Pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen palvelujen tarjoamisen vapauden rajoituksen osalta on otettava huomioon se, että ihmisten terveyden ja hengen suojaaminen on EUT-sopimuksessa suojelluista oikeushyvistä ja intresseistä tärkein ja että lähtökohtaisesti jäsenvaltioiden asiana on päättää siitä tasosta, jolla ne aikovat suojella kansanterveyttä, ja siitä tavasta, jolla kyseinen taso on saavutettava. Koska tämä taso voi vaihdella jäsenvaltiosta toiseen, jäsenvaltioille on tältä osin myönnettävä harkintavaltaa (ks. vastaavasti tuomio 2.12.2010, Ker-Optika, C-108/09, EU:C:2010:725, 58 kohta ja tuomio 12.11.2015, Visnapuu, C-198/14, EU:C:2015:751, 118 kohta).
- 72 Näin ollen on todettava, että tästä harkintavallasta huolimatta pääasiassa kyseessä olevan kansallisen lainsäädännön soveltamisesta johtuva rajoitus, jolla kielletään yleisesti ja ehdottomasti kaikki suu- ja hammashoitopalvelujen mainonta, ylittää sen, mikä on tarpeen tällä lainsäädännöllä tavoiteltujen, tämän tuomion 66 kohdassa esiin tuotujen päämäärien saavuttamiseksi.

- 73 Kaikki tällä lainsäädännöllä kielletyt mainokset eivät sellaisinaan saa aikaan tämän tuomion 69 kohdassa mainittujen tavoitteiden kanssa ristiriitaisia vaikutuksia.
- 74 Tästä on todettava ensinnäkin, että vaikka unionin tuomioistuin on jo todennut 12.9.2013 antamansa tuomion Konstantinides (C-475/11, EU:C:2013:542) 57 kohdassa sellaisen kansallisen lainsäädännön yhteensoveltuvuuden SEUT 56 artiklan kanssa, jolla kielletään sellaisten lääkäripalvelujen mainonta, joiden sisältö on ammattietiikan vastainen, pääasiassa kyseessä olevalla lainsäädännöllä on paljon laajempi ulottuvuus.
- 75 Näin ollen on katsottava, että pääasiassa kyseessä olevan lainsäädännön tavoitteet voidaan saavuttaa vähemmän rajoittavilla toimenpiteillä, joilla tarpeen vaatiessa rajataan tiukasti ne muodot ja tavat, jotka voivat pätevästi kuulua hammaslääkärien käyttämiin viestintäkeinoihin, kieltämättä heiltä kuitenkaan yleisesti ja ehdottomasti kaikkea mainontaa.
- 76 Kaiken edellä todetun perusteella kuudenteen kysymykseen on vastattava, että SEUT 56 artiklaa on tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle lainsäädännölle, jossa kielletään yleisesti ja ehdottomasti kaikki suu- ja hammashoitopalvelujen mainonta.

Oikeudenkäyntikulut

- 77 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) **Sopimattomista elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisistä kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla ja neuvoston direktiivin 84/450/ETY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 97/7/EY, 98/27/EY ja 2002/65/EY sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2006/2004 muuttamisesta 11.5.2005 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2005/29/EY (sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskeva direktiivi) on tulkittava siten, ettei se ole esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jolla suojellaan kansanterveyttä ja hammaslääkäriin ammatin arvokkuutta yhtäältä kieltämällä yleisesti ja ehdottomasti suu- ja hammashoitopalvelujen kaikenlainen mainonta ja toisaalta vahvistamalla tietyt pidättyvyysvaatimukset hammaslääkäriin vastaanottojen liikekilville.**
- 2) **Tietoyhteiskunnan palveluja, erityisesti sähköistä kaupankäyntiä, sisämarkkinoilla koskevista tietyistä oikeudellisista näkökohdista 8.6.2000 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2000/31/EY (direktiivi sähköisestä kaupankäynnistä) on tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jolla kielletään yleisesti ja ehdottomasti suu- ja hammashoitopalvelujen kaikenlainen mainonta siltä osin kuin siinä kielletään kaikki verkossa tapahtuvan kaupallisen viestinnän muodot, mukaan lukien hammaslääkäriin perustama internetsivusto.**
- 3) **SEUT 56 artiklaa on tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle lainsäädännölle, jossa kielletään yleisesti ja ehdottomasti suu- ja hammashoitopalvelujen kaikenlainen mainonta.**

Allekirjoitukset

